

Załącznik do:
Uchwały Nr XL/228/06
Rady Gminy Trzcinica
z dnia 29 października 2006 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY TRZCINICA
NA LATA 2006-2013**

WRZESIEŃ 2006

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	22
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	23
2.2. DEMOGRAFIA	26
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	31
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	39
2.5. KWESTIA UBÓSTWA	43
2.6. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	43
2.7. DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA.....	49
2.8. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	51
2.9. KWESTIA PRZEMOCY	54
2.10. KWESTIA BEZDOMNOŚCI.....	56
2.11. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	56
2.12. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	57
2.13. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY.....	60
2.14. ANALIZA SWOT.....	62
2.15. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	69
2.16. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	71
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	75
3.1. MISJA	75
3.2. CELE STRATEGICZNE	76
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	87
4. UWAGI KOŃCOWE.....	94

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

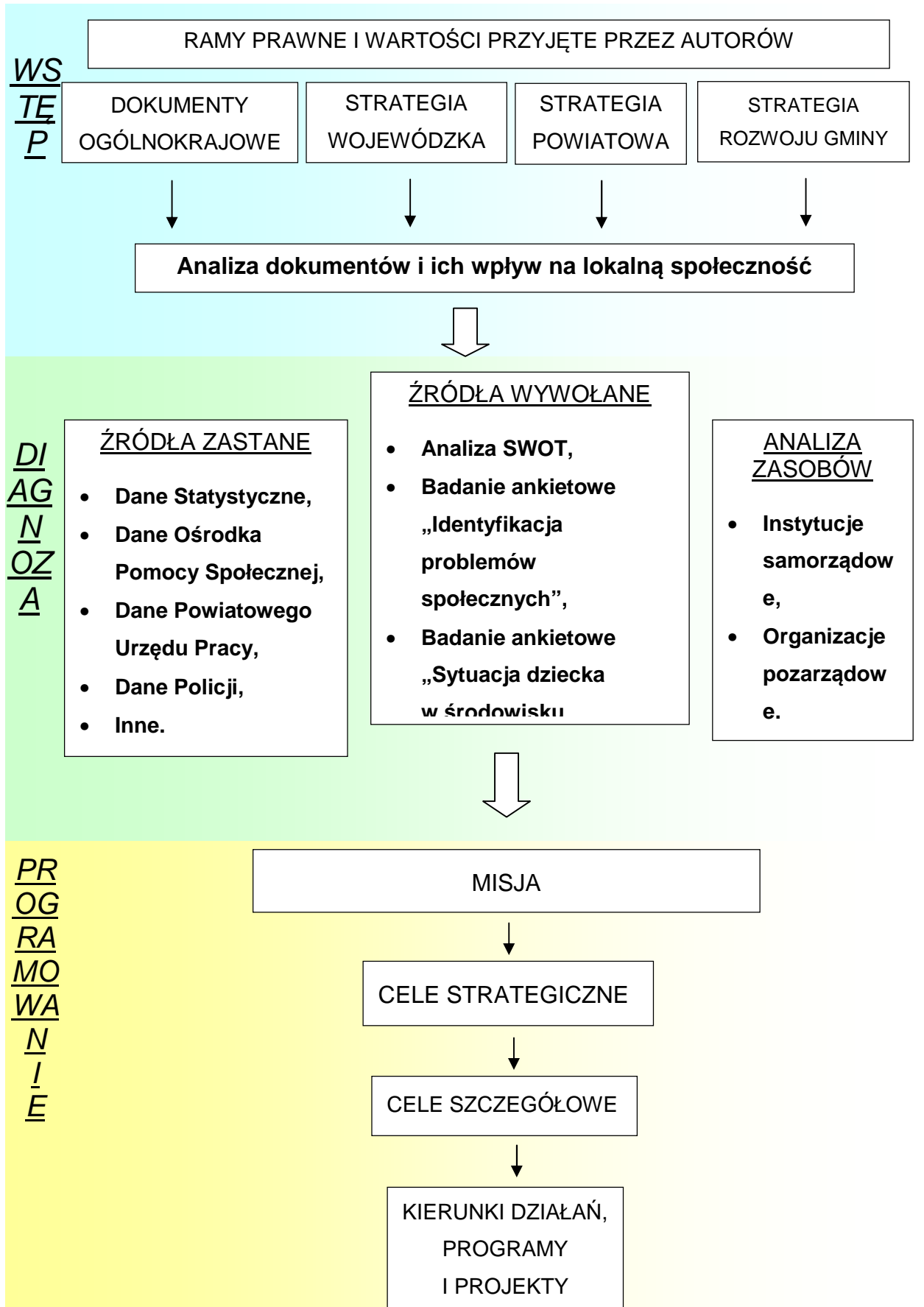
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzcinicy przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności Rada Europejska na poziomie Wspólnoty przygotowała strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy, z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dla każdego z celów funduszy wytyczne te realizują priorytety Wspólnoty, w szczególności promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Wytyczne te są określone z uwzględnieniem zintegrowanych wytycznych w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” określają działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wskazała różnice w poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznym kraju oraz poszczególnych jego regionów, w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. WOJEWÓDZKA STRATEGIA ROZWOJU POMOCY SPOŁECZNEJ

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa wielkopolskiego. Strategia Rozwoju Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Wielkopolski, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Wielkopolski. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Do generalnych celów niniejszej Strategii należy między innymi:

1. Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia.
2. Wzrost wewnętrznej integracji i istotna poprawa jakości przestrzeni.
3. Dostosowanie potencjału, struktury i organizacji województwa do wyzwań XXI w. i wymagań jednoczącej się Europy.

Przyjmując ww. cele, określono strategiczne kierunki działania pomocy społecznej w województwie wielkopolskim:

1. Rozwój gminnych i powiatowych specjalistycznych placówek pomocy społecznej świadczących różnorodne usługi socjalne wynikające z potrzeb społeczności lokalnej.
 - A. Ilościowy rozwój placówek takich jak środowiskowe domy samopomocy, ośrodki interwencji kryzysowej, domy dziennego pobytu dla różnych grup

dysfunkcyjnych, świetlice socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży, warsztaty terapii zajęciowej, domy pomocy społecznej stałego pobytu.

B. Jakościowy rozwój usług w placówkach dotychczas funkcjonujących.

1.1. Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych.

1.2. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów społecznych (niepełnosprawność, bezrobocie, bezdomność, przemoc, alkoholizm, narkomania).

1.4.5. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KĘPIŃSKIM DO ROKU 2010

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kępińskim do roku 2010. Dokument, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad „Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kępińskim do roku 2010” wyznaczono następujące cele:

1. Zapewnienie warunków do satysfakcjonującego bytu materialnego (wyżywienia, mieszkania, leczenia, ekologicznego środowiska itp.),
2. Opieka nad rodziną; troska o młode pokolenie, w tym profilaktyka uzależnień i zagrożeń rozwojowych, pomoc osobom biednym, samotnym, niepełnosprawnym, zaawansowanym wiekowo,
3. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, zapewnienie warunków rozwoju duchowego, w tym: kształcenia, kultury, rozwoju różnych form aktywności społecznej,
4. Ułatwienie i wspieranie samoorganizacji społecznej mieszkańców,
5. Zwiększenie poziomu usług publicznych oraz dostępności przestrzennej do nich w powiecie.

Następnie określono kierunki działania w zakresie polityki społecznej:

1. Rozwój powiatowych, specjalistycznych placówek pomocy społecznej, świadczących różnorodne usługi socjalne wynikające z potrzeb społeczności lokalnej.

1.1. Konieczny jest ilościowy rozwój placówek takich jak:

- środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ośrodek interwencji kryzysowej,
- świetlice socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży,
- zakład aktywności zawodowej dla osób niepełnosprawnych.

1.2. Konieczny jest jakościowy rozwój usług w placówkach dotychczas funkcjonujących poprzez:

- ustawiczne szkolenie i doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej w celu osiągnięcia wymaganych standardów,
- poprawę wyposażenia technicznego w celu osiągnięcia wymaganych standardów.

2. Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych poprzez uzupełnienie dotychczasowego systemu pomocy społecznej o nowe podmioty takie jak stowarzyszenia, fundacje, kościoły, osoby prywatne.

- Rozwój i wspieranie działalności organizacji pozarządowych, a w szczególności ich aktywności samopomocowej.
- Wspieranie społeczności lokalnych w wypracowaniu partnerskich metod współdziałania.

3. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów społecznych. Obserwacja zwiększającego się natężenia problemów społecznych wynikających z bezrobocia, niepełnosprawności, bezdomności, niewydolności systemu ubezpieczeń społecznych.

- Opracowanie i wdrożenie programów na rzecz poprawy sytuacji rodzin, osób starszych, osób niepełnosprawnych.
- Integrowanie działań różnorodnych podmiotów świadczących usługi publiczne.

1.4.6. STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZCINICA NA LATA 2000-2010

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływania czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Jest to proces polegający na realizacji długofalowych celów przy wykorzystaniu nadarzających się szans i unikaniu pojawiających się zagrożeń.

Zarządzanie strategiczne oparte jest na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanym dla rozwoju gminy działań.

W toku prac nad Strategią Rozwoju Gminy Trzcínica wyodrębniono pięć problemów, wśród nich trzy odnoszące się m.in. do sfery społecznej. W ich obrębie określono następujące kierunki strategiczne oraz cele i zadania:

✓ Bezrobocie mieszkańców gminy.

Ø Obniżenie poziomu bezrobocia w gminie do 5% w 2010 r.

- Rozwijanie korzystnych warunków dla rozwoju małych przedsiębiorstw przyjaznych środowisku. Utrzymanie systemu ulg w podatkach lokalnych z myślą o pozyskaniu nowych miejsc pracy oraz kapitału rodzimego, jak i zagranicznego.
- Prowadzenie agresywnej polityki pozyskiwania zewnętrznego kapitału na cele inwestycyjne.
- Zgodnie z ustawą o prawie działalności gospodarczej wspieranie przedsiębiorczości, prowadzenie działalności informacyjnej i oświatowej, organizowanie stosownych szkoleń, współpraca z organizacjami przedsiębiorców.

- ✓ Podniesienie poziomu nauczania, rozwijanie kształcenia wieloprofilowego, z uwzględnieniem potrzeby rynku pracy oraz doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne.
- ∅ Podniesienie poziomu nauczania w szkołach.
 - Wybudowanie gimnazjum w Trzcinicy.
 - Systematyczne uzupełnianie wyposażenia szkół w potrzebne pomoce dydaktyczne na podstawie zgłoszonych zapotrzebowań i ocen osiągnięć szkół.
 - Opracowanie programu wspierania rozwoju szkolnictwa do 2005 roku i prowadzenie stałej modernizacji istniejącej bazy szkolnej.
 - Zabezpieczanie w budżecie gminy potrzebnych środków finansowych na planowane inwestycje i zakupów, z uwzględnieniem uzupełniających źródeł finansowania inwestycji w oświacie.
 - Stałe dążenie do optymalizowania struktury szkół podstawowych, nauczania oraz kosztów. Optymalnym rozwiązaniem jest pozostawienie 2 pełnych szkół podstawowych w Trzcinicy i Laskach.
 - Szczególne wspieranie nauczania języków obcych, informatyki, edukacji ekologicznej.
 - Zabezpieczanie takiego zakresu profilaktyki zdrowotnej czy ćwiczeń korekcyjnych, aby objąć nimi wszystkie potrzebujące dzieci.
- ✓ Zwiększenie tempa rozwoju infrastruktury służącej turystyce i rekreacji.
 - ∅ Stworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju agroturystyki oraz ciągłe dbanie o wygląd i upiększanie gminy.
 - Rozwinięcie lokalnej agroturystyki i szczególne wspieranie rozbudowy infrastruktury dla potrzeb rekreacji, aktywnego wypoczynku oraz ruchu kołowego (parkingi).
 - Poprawianie wyglądu i estetyki poszczególnych miejscowości gminy.
 - Budowanie i rozwijanie szlaków turystycznych; punktów widokowych, ścieżek rowerowych.
 - Wspieranie rozwoju kompleksów leśnych w oparciu o uchwalone granice rolno-leśne.
 - Kontynuowanie szkolenia dla rolników w zakresie agroturystyki i produkcji żywności.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1.1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ GMINY

Trzcinica jest gminą wiejską położoną na Wzniesieniach Trzcińsko-Mikorzyńskich, w południowej części województwa wielkopolskiego (w bezpośrednim kontakcie z województwem opolskim). Zajmuje powierzchnię 75,14 km² (co stanowi 12% powierzchni powiatu) i liczy 4.790 mieszkańców.

Gmina Trzcinica jest jedną z siedmiu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu kępińskiego (rycina 1.). Do gminy, oprócz Trzcinicy, będącej siedzibą władz gminy, należy siedem sołectw: Aniołka I, Kuźnica Trzcińska, Laski, Piotrówka, Pomiany, Smardze, Wodziczna. Od północy gmina Trzcinica graniczy z gminą Baranów, od wschodu – z gminą Łęka Opatowska, od południowego wschodu – z gminą Byczyna, od południa – z gminą Wołczyn, a od zachodu – z gminą Rychtal.

Gmina Trzcinica leży w rejonie typowo rolniczym w otoczeniu lasów (w obszarze kompleksu „Lasy Rychtaleskie”), w sąsiedztwie obszaru chronionego krajobrazu „Doliny Proсны” i „Kotliny Grabowskie”. Przez teren gminy przepływa rzeka Pomianka – dopływ rzeki Proсны. Dużą atrakcją jest arboretum dendrologiczne w Nowej Wsi.

Rycina 1. Gmina Trzcinica na tle powiatu kępińskiego.

2.1.2. GOSPODARKA

Gmina Trzcinica leży w rejonie typowo rolniczym. Zachodzące przemiany społeczno-gospodarcze zmieniają charakter gminy z rolniczego na rolniczo-gospodarczo-usługowy. Użytki rolne w gospodarstwach indywidualnych stanowią 5.058 ha powierzchni. Całkowita powierzchnia gruntów ornych w gminie wynosi 4.355 ha i utrzymuje się od wielu lat na tym samym poziomie z niewielką tendencją do zmniejszania się. Przeważają tu gleby bielcowe, wylugowane i kwaśne. Dominuje IV klasa bonitacyjna gleb, które mogą być przeznaczone pod wszelką uprawę.

Podstawowym kierunkiem produkcji rolniczej w gminie jest uprawa zbóż oraz chów bydła i hodowla trzody chlewnej. Charakter hodowlano-uprawowy dominuje na obszarze całej gminy. W grupie upraw zbożowych dominuje uprawa żyta, pszenżyta, owsa, pszenicy, w mniejszym stopniu jęczmienia. Wśród roślin przemysłowych zdecydowanie przeważa uprawa ziemniaka, rzadziej buraków cukrowych i rzepaku. W gminie rolnictwo odgrywa znaczącą rolę, w wielu przypadkach stanowiąc podstawowe źródło utrzymania mieszkańców. W ostatnim okresie pogłębiły się jednak problemy wsi, w tym: gwarancje zbytu produktów i surowców rolnych oraz wysoka skala bezrobocia, w tym ukrytego. Te dwa czynniki zapoczątkowały szereg niekorzystnych zmian i zjawisk wśród mieszkańców. Doprowadziło to do ubożenia rolników i reorientacji gospodarstw z towarowych na samozaopatrzenie.

Struktura działalności gospodarczej

Podział na branże:			
Produkcja wyrobów	11	Handel	52
Usługi przemysłowe	19	Gastronomia	6
Zakłady produkcyjno-usługowe	6	Usługi materialne	45
Budownictwo	5	Usługi niematerialne	19
Transport	7		
Ogółem 170			

Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzciniczy.

W gminie zarejestrowanych jest 170 podmiotów gospodarczych. Większość firm to zakłady stolarskie, piekarnie, cukiernie, zakłady mechaniki pojazdowej oraz różnego typu sklepy.

2.1.3. OCHRONA ZDROWIA

Mieszkańcy gminy Trzcínica mają zapewnioną opiekę zdrowotną w dwóch Zakładach Opieki Zdrowotnej – przychodniach lekarzy rodzinnych w Trzcínicy i Laskach. Ponadto w wyżej wymienionych miejscowościach znajdują się prywatne praktyki specjalistyczne z zakresu stomatologii i laryngologii. W gabinetach lekarskich zatrudnione są 4 pielęgniarki, oprócz tego w gminie pracują 3 pielęgniarki środowiskowo-rodzinne, a w szkole higienistka szkolna.

2.1.4. OŚWIATA

W gminie funkcjonują (odpowiednio w Laskach i Trzcínicy) 2 gimnazja, do których uczęszcza 235 uczniów, 2 szkoły podstawowe, w których naukę pobiera 381 uczniów, i 2 przedszkola, do których uczęszcza 107 dzieci. Budowa nowoczesnego gimnazjum w Trzcínicy, sali gimnastycznej, a także modernizacja istniejącej bazy szkolnej zakończyła się we wrześniu 2005 roku. Obsługa gminy w zakresie szkolnictwa zawodowego i średniego realizowana jest najczęściej w miejscowości powiatowej Kępno.

Aktualny stan szkół podstawowych

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni (łącznie liczba etatów)	Pracownicy administracyjni i obsługa (łącznie liczba etatów)
1.	Szkoła Podstawowa w Trzcínicy	222	19,69	5
2.	Szkoła Podstawowa w Laskach	159	13	5

Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcínicy na podstawie danych z Zespołów Szkół w Laskach i Trzcínicy.

Aktualny stan szkół gimnazjalnych

Lp.	Nazwa gimnazjum	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni		Pracownicy administracyjni i obsługa (łącznie liczba osób)
			Pełnoetatowi	Niepełnoetatowi	
1.	Gimnazjum w Laskach z oddziałem w Trzcinicy	235	18	3	21 (w tym 3 niepełnoetatowych)

Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy na podstawie danych z Zespołów Szkół w Laskach i Trzcinicy.

Aktualny Stan placówek przedszkolnych klas „0”

Lp.	Nazwa placówki		Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (łącznie liczba etatów)	Pracownicy pedagogiczni i obsługa (łącznie liczba etatów)
1.	Przedszkole w Trzcinicy:	ul. Lipowa	41	4	8
		ul. Szkolna	20		
2.	Przedszkole w Laskach		46	4	

Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy na podstawie danych z Zespołu Szkół w Laskach i Trzcinicy.

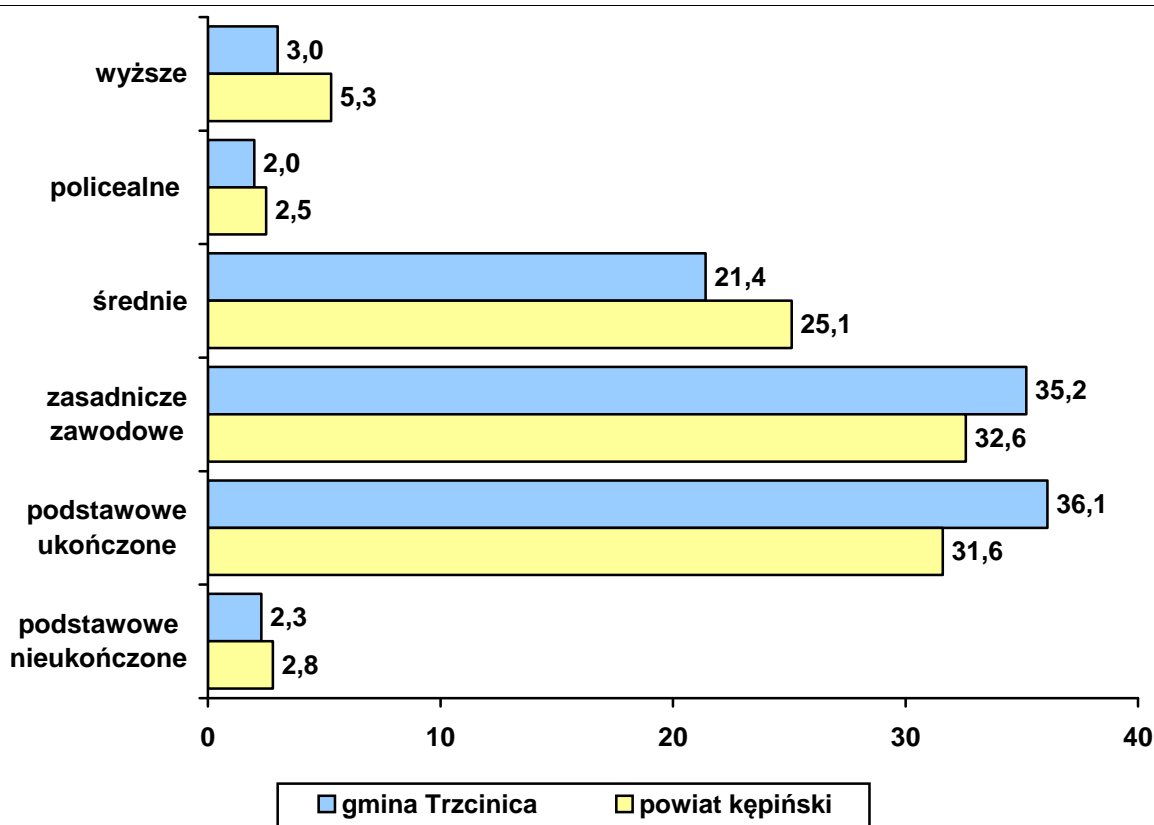
2.1.5. MIESZKALNICTWO

Na terenie gminy występuje indywidualne budownictwo jednorodzinne, zagrodowe oraz budownictwo wielorodzinne. Budownictwo wielorodzinne związane jest głównie z nieistniejącym już Państwowym Gospodarstwem Rolnym w Laskach. Największymi ośrodkami mieszkaniowymi są wsie Trzcinica oraz Laski, które zamieszkuje odpowiednio 1.209 i 1.637 osób. Zabudowa gospodarcza jest charakterystyczna szczególnie dla wsi Wodziczna, Kuźnica Trzcińska, Pomiany, Piotrówka i Smardze. Na terenie gminy, szczególnie w Laskach i Trzcinicy, zauważono dynamiczny wzrost budowy domów jednorodzinnych. Stan techniczny obiektów jest na ogół dobry.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy Trzcinica zamieszkiwało 4.740 osób, w tym 3.882 osoby w wieku 13 lat i więcej.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku (dane w%)

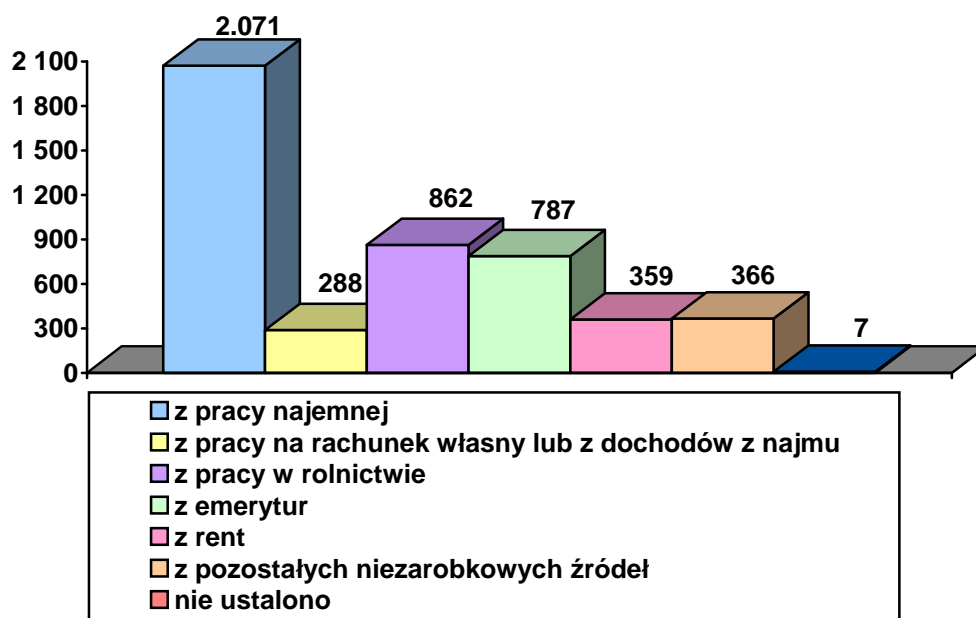

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Analizując strukturę wykształcenia ludności gminy Trzcinica w wieku 13 lat i więcej w 2002 roku, należy stwierdzić, iż mieszkańcy gminy Trzcinica charakteryzowali się niższym poziomem wykształcenia niż ludność powiatu kępińskiego. Mieszkańcy gminy dominowali w gronie osób mających wykształcenie podstawowe ukończone oraz zasadnicze zawodowe, natomiast ludność powiatu przeważała wśród osób legitymujących się wykształceniem średnim, policealnym i wyższym.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

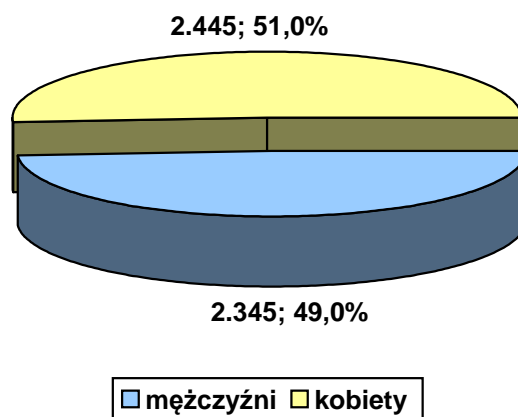
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku spośród 4.740 mieszkańców gminy 3.221 osób (czyli 68%) utrzymywało się z pracy lub z dochodów z najmu, w tym 2.071 osób z pracy najemnej, 288 osób z pracy na własny rachunek i 862 osoby z pracy w rolnictwie. Z niezarobkowych źródeł utrzymywało się 1.512 osób, z czego 787 mieszkańców gminy korzystało ze świadczeń emerytalnych, 359 osób otrzymywało renty, a 366 osób korzystało z pozostałych niezarobkowych źródeł. Nie ustalono źródła utrzymania dla 7 osób.

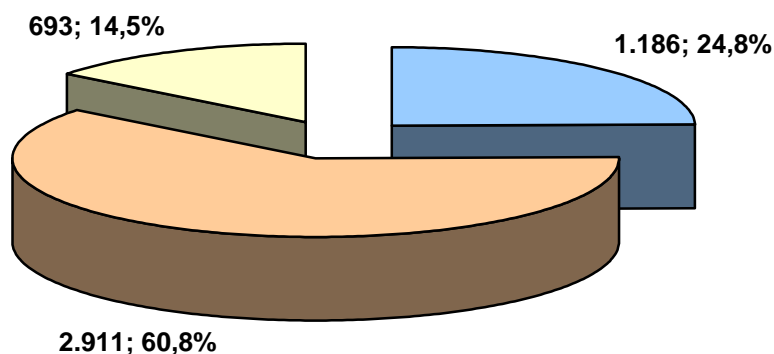
Ludność gminy Trzcinica w 2005 roku

Dane Urzędu Gminy Trzcinica.

Według danych Urzędu Gminy Trzcinica na dzień 31.12.2005 roku gminę Trzcinica zamieszkiwało 4.790 osób, w tym 2.345 mężczyzn i 2.445 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 64 osoby na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Trzcinica w 2005 roku

■ osoby w wieku przedprodukcyjnym
 ■ osoby w wieku produkcyjnym
■ osoby w wieku poprodukcyjnym

Dane Urzędu Gminy Trzcinica.

W roku 2005 teren gminy Trzcinica zamieszkiwało 1.186 osób w wieku przedprodukcyjnym (605 dziewcząt i 581 chłopców), 2.911 osób w wieku produkcyjnym (1.380 kobiet i 1.531 mężczyzn) oraz 693 osoby w wieku poprodukcyjnym (460 kobiet i 233 mężczyzn).

W 2005 roku liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń (przyrost naturalny ujemny – wynosił -3), a wskaźnik przyrostu naturalnego – 0,63‰ (stan na marzec 2006 r.). Stanowiło to istotny spadek w porównaniu z rokiem 2003, kiedy wynosił on odpowiednio 24 oraz 4,99‰. Należy dodać, iż wskaźnik salda migracji na 100 mieszkańców wyniósł 0,63.

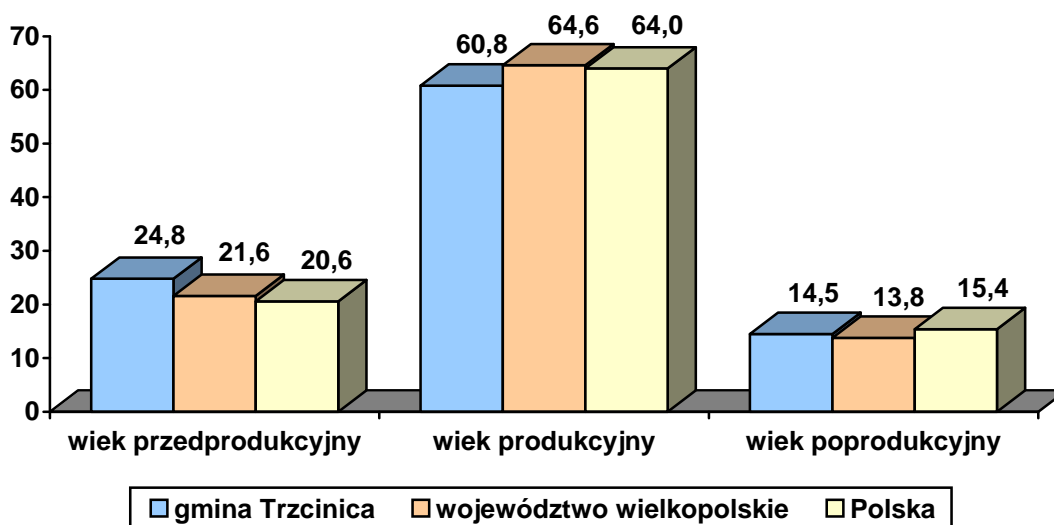
Liczba ludności gminy oraz prognozy demograficzne dla Trzcinicy

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba ludności gminy	4850	4824	4825	4815	4798	4811	4798	4789

Rok	Liczba		Przyrost naturalny	Wskaźnik przyrostu naturalnego
	urodzeń	zgonów		
2001	49	44	5	1,04‰
2002	50	51	-1	-0,21‰
2003	61	37	24	4,99‰
2004	52	46	6	1,25‰
2005	45	48	-3	-0,63‰

Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy na podstawie danych z ewidencji ludności z Urzędu Gminy Trzcinica.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Trzcinica w 2005 r. w porównaniu z województwem i krajem (dane w %)

Badania własne Centrum AV.

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców gminy Trzcinica ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin (w roku 2005, w stosunku do roku 2003, w gminie Trzcinica nastąpił spadek liczby urodzeń dzieci o 16), wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasilą oni grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – w 2002 roku blisko 35% niepełnosprawnych w gminie Trzcínica było w wieku poprodukcyjnym. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

Obserwując tendencje demograficzne w gminie Trzcínica na przestrzeni lat 1998-2005, można prognozować, iż w okresie obejmującym lata 2006-2013 nastąpi dalszy spadek liczby mieszkańców gminy (do ok. 4.700 osób w 2013 r.), na co wpływ będą miały powyżej przedstawione czynniki, jak również migracja części mieszkańców – głównie ludzi młodych – na inne tereny.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn

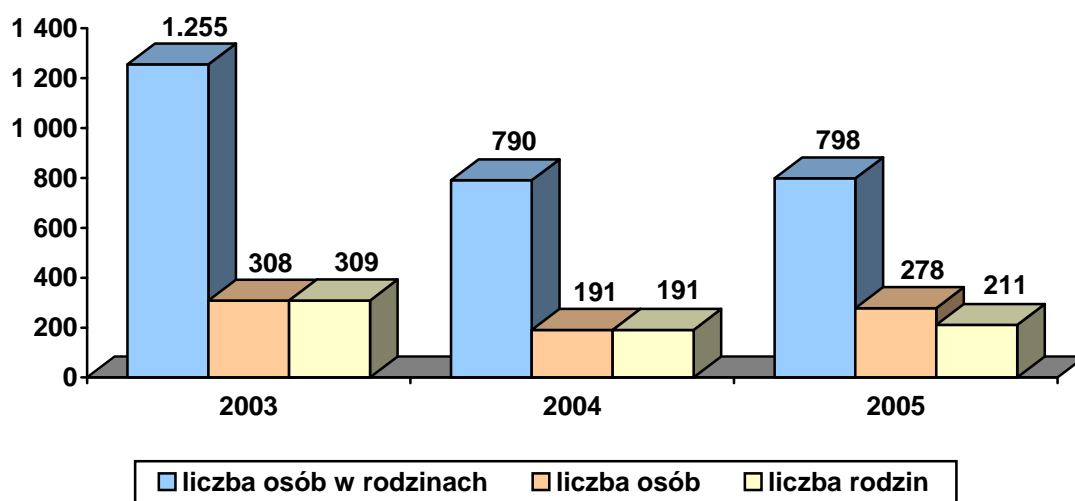
obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Trzcínica odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

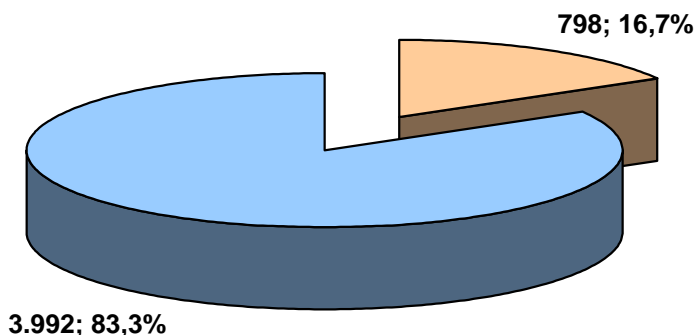

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy.

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Od 1 października 2006 roku kryterium to będzie na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

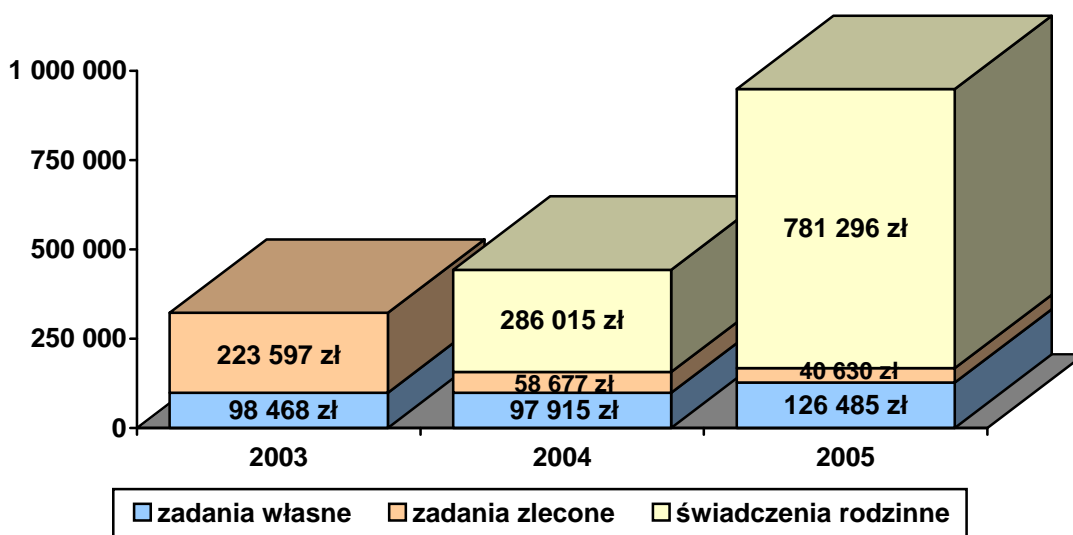

■ osoby objęte pomocą społeczną
 ■ pozostali mieszkańcy gminy

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy.

Spośród 4.790 mieszkańców gminy, 798 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

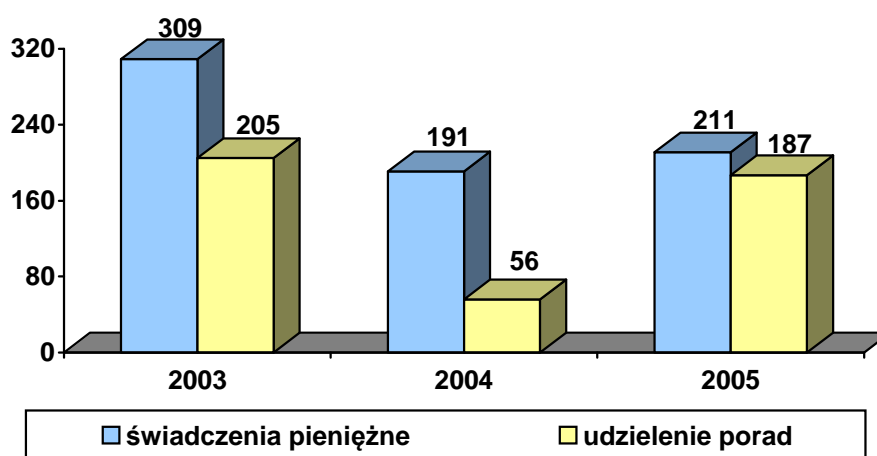
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w roku 2005 wzrosły w porównaniu z latami poprzednimi. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 322.065 zł, w roku 2004 – 442.607 zł (w tym 286.015 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 948.411 zł (w tym 781.296 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2005 (liczba rodzin)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcincy.

Świadczenia pieniężne są najczęściej udzielaną formą pomocy. Na przestrzeni lat 2003-2005 widoczny był znaczny spadek (2004 r.), a następnie niewielki wzrost (2005 r.) tego rodzaju wsparcia. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie pracownicy GOPS-u świadczyli również usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, kierowali do domów pomocy społecznej, prowadzili pracę socjalną oraz realizowali niekonwencjonalne formy pomocy społecznej takie jak:

- zbiórki odzieży używanej,

- zbiórki mebli oraz sprzętu gospodarstwa domowego,
- organizowanie jednodniowych wycieczko-pielgrzymek dla mieszkańców gminy,
- organizowanie wigilii dla osób samotnych oraz osób niepełnosprawnych,
- przygotowanie w okresie Świąt upominków dla mieszkańców gminy, którzy ukończyli 90. rok życia i więcej,
- organizowanie pomocy żywieniowej dla rodzin wielodzietnych, ubogich, samotnych.

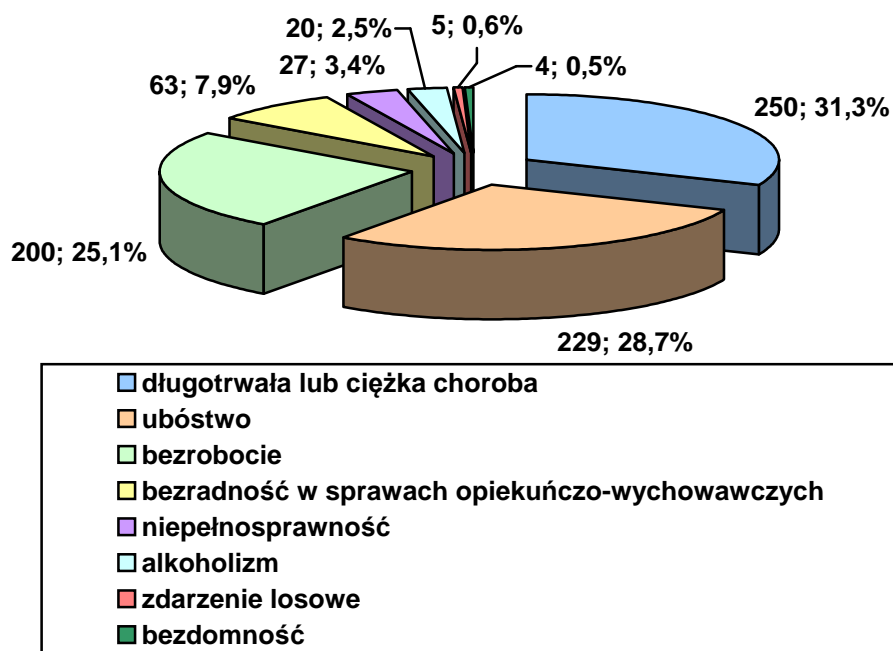
Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2005

Typy świadczeń	2003		2004		2005	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	308	309	191	191	278	211
Udzielenie porad	–	205	–	56	–	187

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

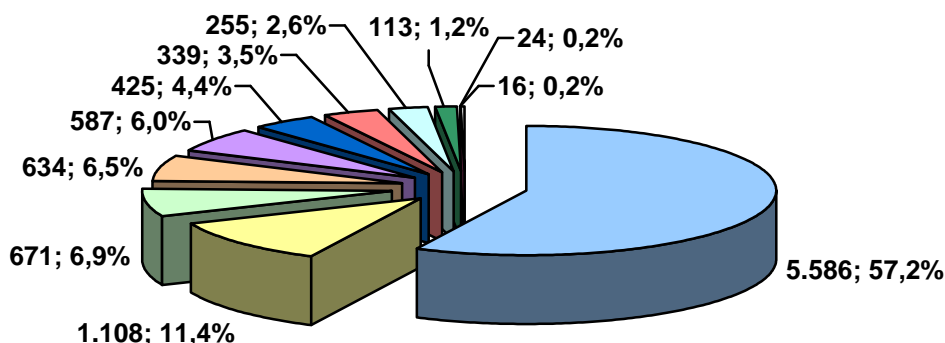
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku GOPS w Trzcinicy udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- długotrwała lub ciężka choroba – 250 osób w 74 rodzinach,
- ubóstwo – 229 osób w 51 rodzinach,
- bezrobocie – 200 osób w 50 rodzinach,
- bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 63 osoby w 18 rodzinach (w tym 28 osób w 12 rodzinach niepełnych i 35 osób w 6 rodzinach wielodzietnych),
- niepełnosprawność – 27 osób w 12 rodzinach,
- alkoholizm – 20 osób w 4 rodzinach,
- zdarzenia losowe – 5 osób w 1 rodzinie,
- bezdomność – 4 osoby w 1 rodzinie.

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2005 roku

zasiłek rodzinny
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
zasiłek pielęgnacyjny
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
świadczenia pielęgnacyjne
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W roku 2005 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzcinicy przyznał ogółem:

- 5.586 zasiłków rodzinnych (dla 442 osób),
- 1.108 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dla 176 osób),
- 671 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka (dla 49 osób),
- 634 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej (dla 110 osób),
- 587 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (dla 315 osób),
- 425 zasiłków pielęgnacyjnych (dla 64 osób),
- 339 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (dla 42 osób),
- 255 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (dla 28 osób),

- 113 świadczeń pielęgnacyjnych (dla 10 osób),
- 24 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych (dla 2 osób),
- 16 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka (dla 16 osób).

Dodatki mieszkaniowe w latach 2004-2005

W 2004 roku z dodatków mieszkaniowych skorzystało 56 rodzin, którym wypłacono 546 świadczeń na kwotę 66.106 zł, natomiast w roku 2005 skorzystało 50 rodzin, które otrzymały 515 świadczeń na kwotę 55.106 zł. Z dodatków mieszkaniowych korzystają głównie mieszkańcy należący do spółdzielni mieszkaniowej.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 2 ankiety dotyczące zespołów szkół. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

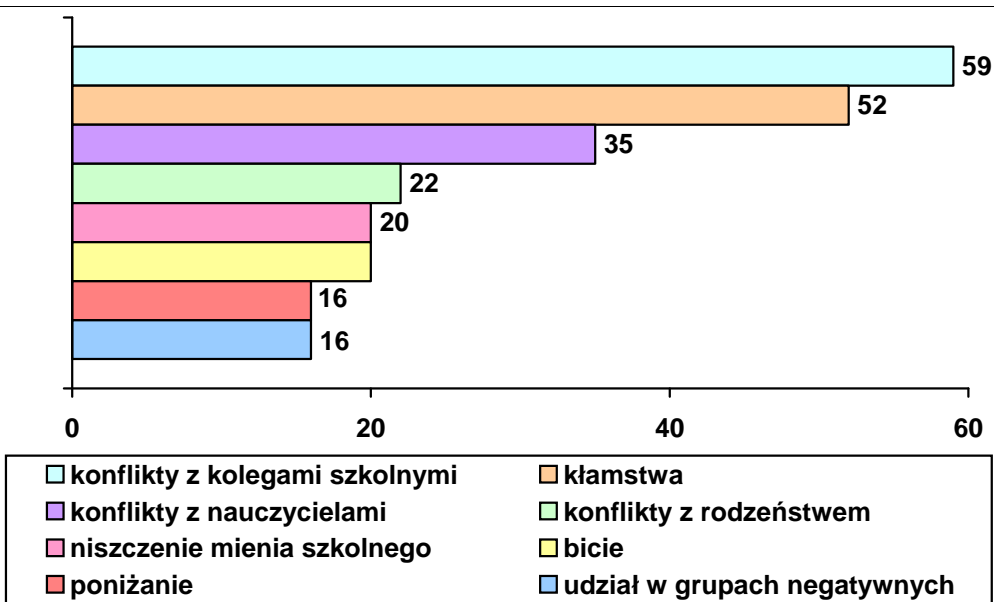
Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1.	Konflikty z rodzicami (opiekunami)	1 (19)	
2.	Konflikty z rodzeństwem	2 (22)	
3.	Konflikty z nauczycielami	1 (35)	
4.	Konflikty z kolegami szkolnymi	2 (59)	
5.	Kłamstwa	2 (52)	
6.	Wagary	1 (1)	
7.	Alkoholizowanie się	1 (1)	
8.	Narkotyzowanie się		
9.	Palenie papierosów	2 (8)	
10.	Ucieczki z domu		
11.	Kradzieże	1 (3)	
12.	Agresja i przemoc, w tym:		
	- poniżanie	2 (16)	
	- zastraszanie	2 (8)	
	- znęcanie się		
	- bicie	2 (20)	

	- wymuszanie pieniędzy	1	
	- zmuszanie do palenia papierosów		
13.	Autoagresja	1 (2)	
14.	Przestępczość ujawniona	1 (1)	
15.	Niszczenie mienia szkolnego	2 (20)	
16.	Drugoroczność	1 (4)	
17.	Udział w grupach negatywnych	1 (16)	
18.	Opieka kuratora sądowego	1 (1)	
19.	Przemoc w rodzinie	1 (2)	
20.	Zaniedbanie przez dom	2 (4)	
21.	Wykorzystywanie seksualne		

Badania własne Centrum AV.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 21 zmiennych. Stwierdzając obecność lub brak poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków.

Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na zjawisko ubożenia rodzin i związany z nim problem bezrobocia oraz brak zaradności życiowej rodziców, a wśród dzieci na stres i niepowodzenia szkolne, agresję

słowną i fizyczną (prowadzące do konfliktów w grupie rówieśniczej), a także przypadki sięgania po papierosy przez uczniów gimnazjum.

Obie szkoły posiadają dostęp do Internetu, umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej oraz prowadzą dożywianie uczniów (zapotrzebowanie w tym zakresie jest jednak większe). Żadna z placówek nie zatrudnia pedagoga, pielęgniarki, logopedy, psychologa ani doradcy zawodowego, nie funkcjonują w nich także klasy integracyjne. Szkoły oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań i zajęcia szkolnego kółka sportowego), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne i logopedyczne.

Z analizy wynika, że szkoły są miejscami bezpiecznymi dla dzieci i młodzieży. W obu placówkach przeprowadzane są badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego, a powszechnie realizowane programy profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych (m.in. „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”, „Dzieci Pomagają Dzieciom” – w ramach działań katechetycznych) oraz w innych zbiórkach pieniężnych (np. na misje), a także poprzez działalność w kole PCK czy Eucharystycznym Ruchu Młodych (pomoc osobom starszym i chorym).

W gminie Trzcinica jednym z niepokojących zjawisk jest niedożywienie wśród dzieci, dlatego GOPS na prośbę zainteresowanych rodziców wydajeienne posiłki w postaci obiadów w Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Laskach oraz Trzcinicy. W 2005 roku Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał posiłek 54 rodzinom.

Ustawa o ustanowieniu programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” weszła w życie 31.12.2005 roku; zgodnie z nią program będzie realizowany w latach 2006-2009. Od 1 stycznia br. gmina otrzymuje z budżetu pieniądze na dofinansowanie programu dożywiania dzieci, młodzieży, osób starszych, chorych i niepełnosprawnych.

2.5. KWESTIA UBÓSTWA

Potrzebna jest wielowymiarowa strategia, która uwzględni problem ubóstwa, gdyż opieka społeczna samotnie nie jest w stanie wygrać z biedą. Prawdopodobieństwo bycia ubogim zwiększają takie czynniki jak: bezrobocie w rodzinie (zwłaszcza długotrwałe), młody wiek, wielodzietność oraz niski poziom wykształcenia. Ubóstwo wynika także z niezaradności, ale też z lenistwa i nadużywania alkoholu, które to ciągnie za sobą poważne konsekwencje, czasem pokoleniowe. Bieda dzieci to wielowymiarowe upośledzenie: niedożywienie, podatność na choroby, trudne warunki nauki, wczesnie podejmowana praca zarobkowa (często kosztem nauki), ograniczone kontakty rówieśnicze, upokorzenia – w sumie brak dzieciństwa.

Z przeprowadzonej na terenie gminy Trzcínica diagnozy wynika, że na szczególną uwagę polityki społecznej i działań pomocowych zasługują osoby zamieszkujące byłe osiedla popegeerowskie. Wraz z zamknięciem PGR-ów pracownicy stracili nie tylko stałą pracę, ale i możliwość bezpłatnego mieszkania, okazali się bezradni wobec wymogów nowej rzeczywistości. W 2005 roku GOPS z powodu ubóstwa przyznał pomoc w postaci zasiłków okresowych i celowych 51 rodzinom.

Bardziej zaradni podejmują się nieraz pracy w ramach szarej strefy. Trzeba dodać, że w biedzie żyją także te wielodzietne rodziny byłych pracowników, w których ktoś znalazł pracę, ale niskie zarobki nie wystarczają na zaspokojenie potrzeb licznej rodziny. One również są klientami pomocy społecznej. Trzeba też podkreślić ważny problem społeczny tych środowisk, jakim jest ubóstwo dzieci. Polega ono na niedożywieniu i w konsekwencji podatności na choroby. Spośród barier utrudniających wydobycie się z biedy zdecydowanie na pierwszy plan wysuwa się bezrobocie.

2.6. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu.

Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

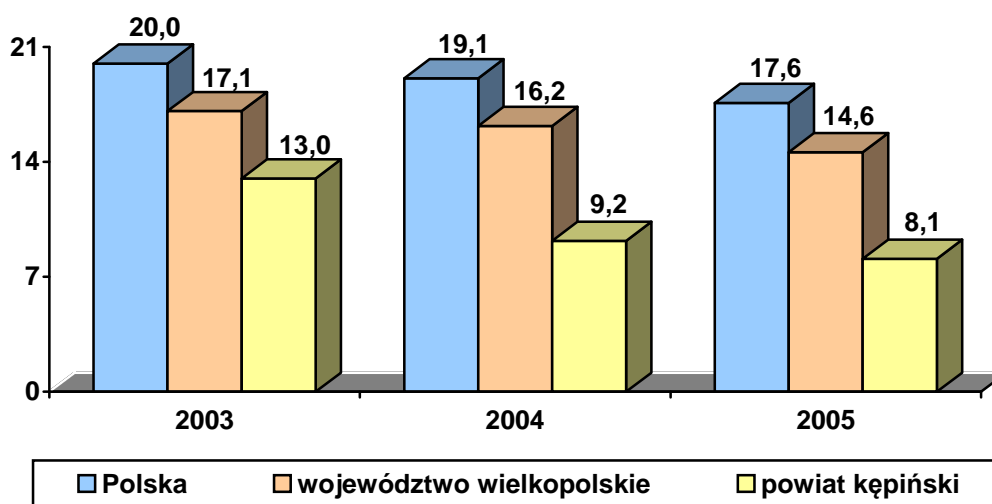
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która

pozwała na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

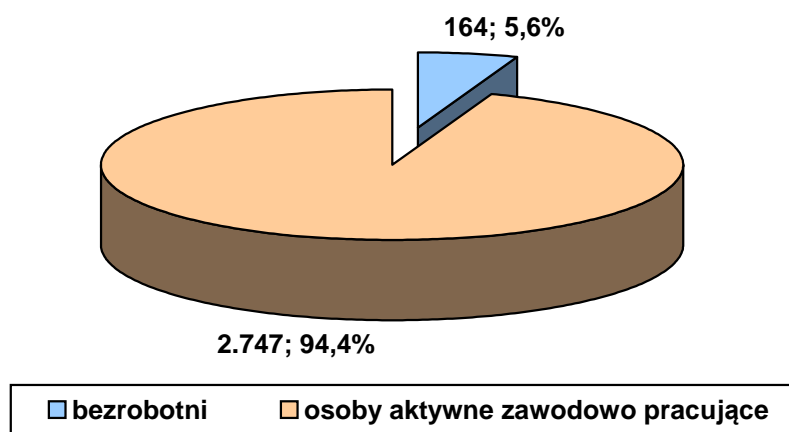

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż powiat kępiński charakteryzował się znacznie niższą, w stosunku do województwa wielkopolskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Trzcinica pozostawało zarejestrowanych 164 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 118 ogółu bezrobotnych w gminie. Prawo do zasiłku posiadało 19 osób. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

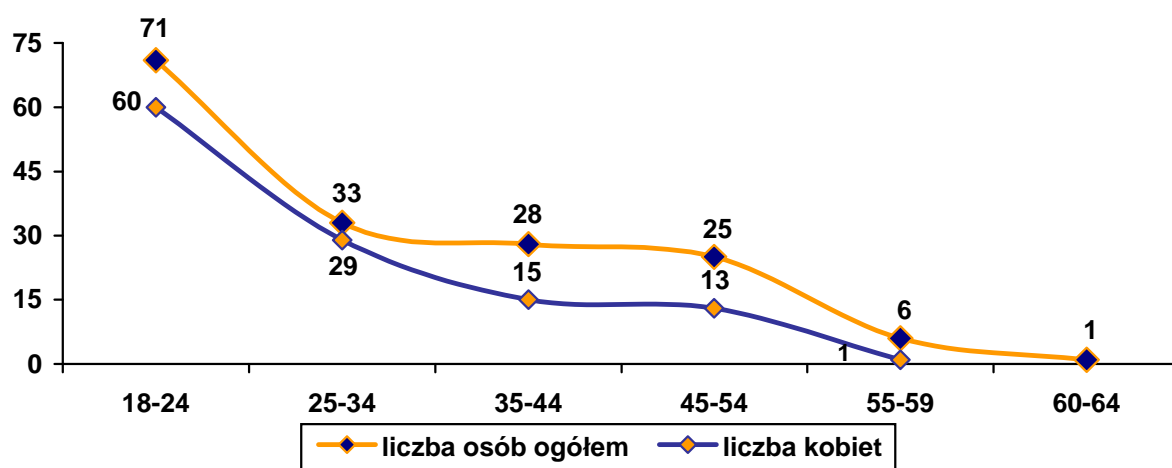
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie.

Spośród 2.911 osób z terenu gminy Trzcinica, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2005 roku 164 osoby pozostawały bez zatrudnienia.

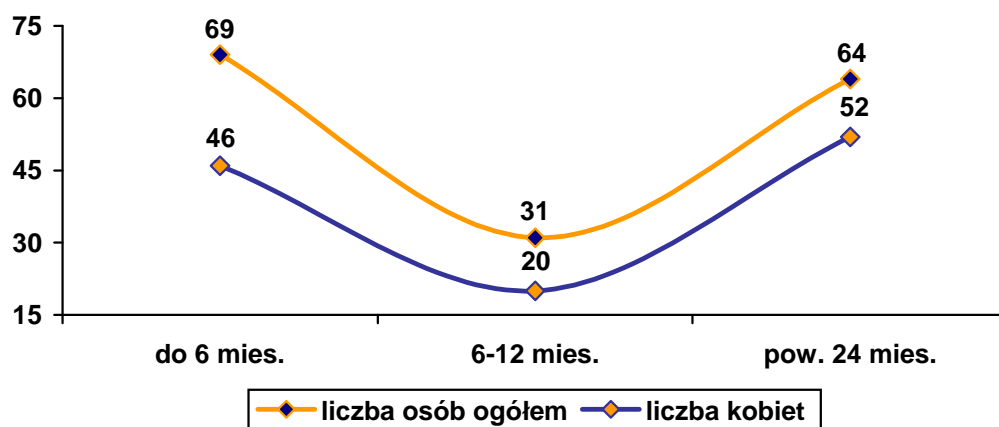
Bezrobotni według wieku – stan na 31.12.2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie.

Z końcem 2005 roku w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła mniejsza, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. We wszystkich grupach wiekowych odnotowano niekorzystną sytuację kobiet.

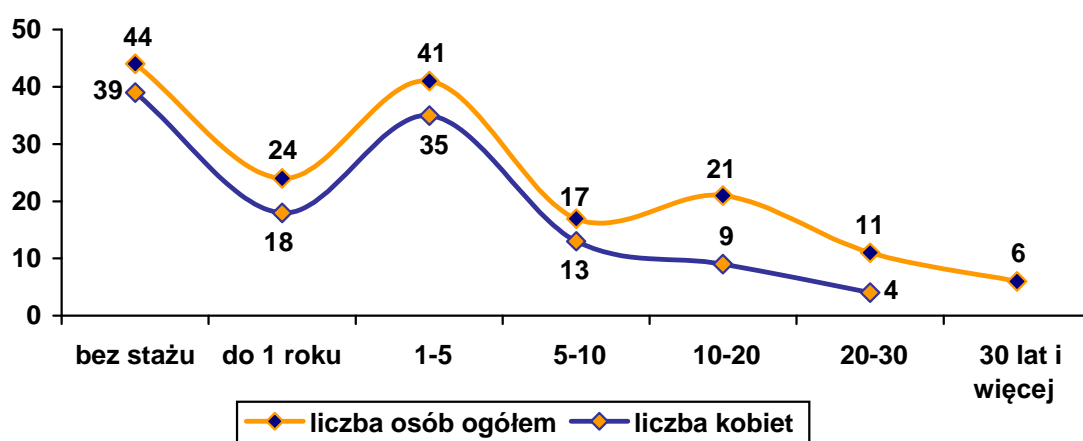
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.12.2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

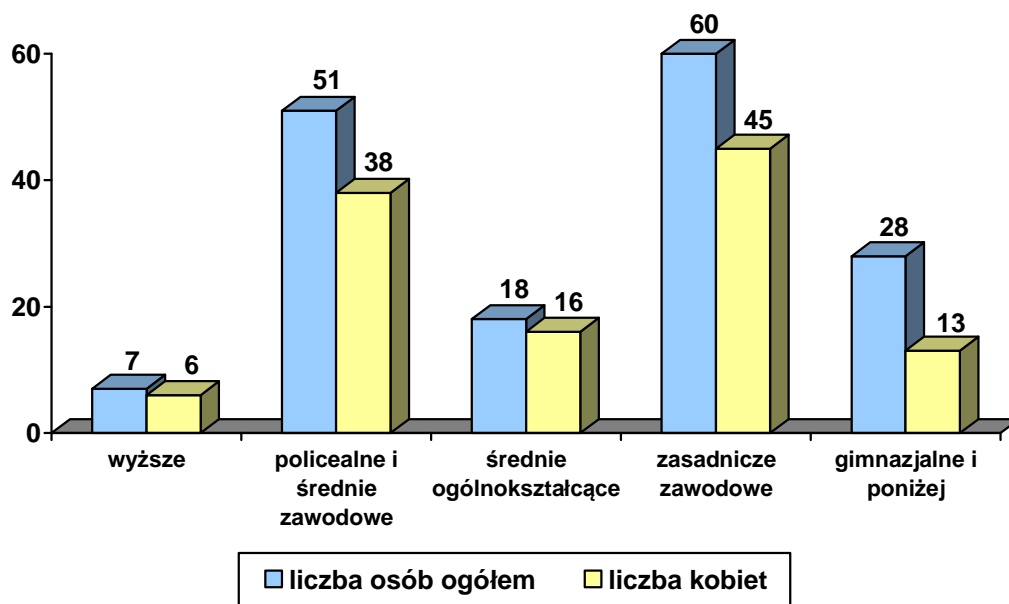
Bezrobotni według stażu pracy – stan na 31.12.2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem roku 2005 najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez stażu. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia – stan na 31.12.2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kępnie.

Z końcem 2005 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Wraz z malejącym poziomem wykształcenia zwiększał się udział bezrobotnych w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.7. DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

Szybkość zmian, jakie nastąpiły w ostatnim czasie, jest tak znaczna, że niektórzy ludzie ich nie wytrzymują, co skutkuje pojawieniem się różnych chorób psychicznych i cywilizacyjnych. Choroby te doprowadzają do inwalidztwa lub przedwczesnej śmierci.

Choroby społeczne to najczęściej schorzenia przewlekłe, występujące masowo, spowodowane sytuacją społeczną, w której żyją ludzie. Zalicza się do nich m.in. gruźlicę, choroby weneryczne, nowotworowe, cukrzycę, choroby układu krążenia, jak również uzależnienia.

Otyłość stanowi duży problem, którego przyczyną są:

- błędy żywieniowe,
- brak lub mała aktywność fizyczna.

Otyłość to podłoże rozwoju następujących chorób:

- układu krążenia (nadciśnienie, choroba wieńcowa i zawał serca, choroba naczyń mózgowych – udar),
- cukrzycy i dny moczowej,
- przewlekłych schorzeń przewodu pokarmowego, w tym kamicy żółciowej i chorób trzustki,
- przewlekłych zmian przeciążeniowych w układzie kostnym.

Problemy zdrowotne osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży do 19. roku życia na terenie gminy Trzcínica w 2005 roku

Rodzaj schorzeń	Liczba dzieci i młodzieży do 19. roku życia	Dorośli
Gruźlica	–	1
Nowotwory	2	33
Choroby tarczycy	1	26
Cukrzyca	–	163
Niedokrwistość	12	8
Choroby obwodowego układu nerwowego	3	34
Choroby układu krążenia w tym:	5 + wady serca	520
• przewlekła choroba reumatyczna	–	5
• choroba nadciśnieniowa	3	319
• choroba naczyń mózgowych	–	74
• niedokrwienność serca	–	111
• przeżyty zawał serca	–	44
Przewlekłe choroby układu trawiennego	–	130
Choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	57 (wady postawy)	127
Pacjenci z innymi schorzeniami wymagającymi opieki czynnej	70 (alergie skóry i układu pokarmowego)	145
Przewlekły nieżyt oskrzeli	7	69

Rodzaj schorzeń	Liczba dzieci i młodzieży do 19. roku życia	Dorośli
Otyłość	otyłość u dzieci (↑ 97 percentyla – 30 osób)	BMI znacznie > 30 – 93 osoby u dorosłych, w tym wiele osób z otyłością olbrzymią BMI > 40

Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzcinicy na podstawie danych z Niepublicznego Zakładu Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej w Trzcinicy i w Laskach.

Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że wśród dzieci i młodzieży najczęściej dominują alergie skóry, jak i choroby układu mięśniowo-kostnego (w tym wady postawy), z kolei wśród dorosłych choroby układu krążenia (w tym choroba nadciśnieniowa), otyłość oraz cukrzyca.

W 2005 roku najwięcej, bo 74 rodziny skorzystały ze świadczeń socjalnych z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, stąd kwestię tę należy rozwiązać jak najszybciej.

2.8. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

W Polsce	W mieście	W mieście	W gminie
38,6 mln	100 tys. mieszk.	25 tys. mieszk.	10 tys. mieszk.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Według danych Komendy Powiatowej Policji na terenie gminy zamieszkuje 20 rodzin dotkniętych problemem alkoholowym z 40 osobami uzależnionymi (w tym 38 mężczyzn i 2 kobiety). W rodzinach tych przebywa 8 dzieci.

Spośród 211 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzcinicy w 2005 roku, 4 rodziny liczące 20 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyły problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

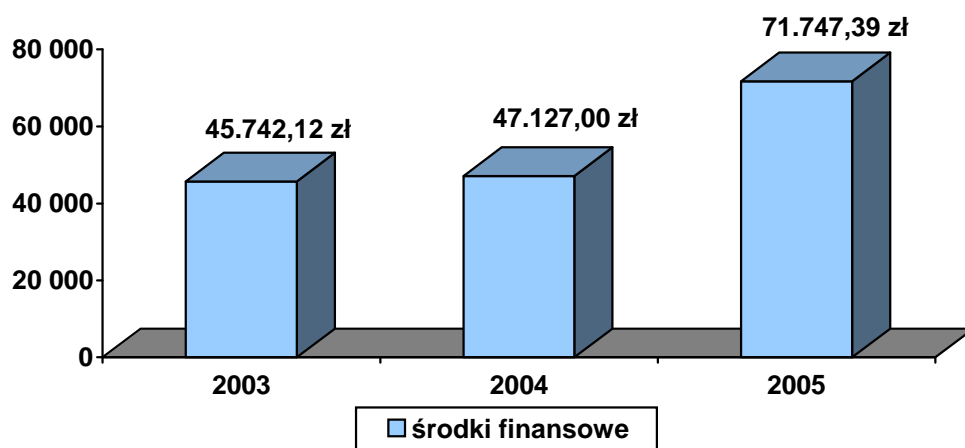
W 2005 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 20 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, (żaden nie został rozpatrzony pozytywnie) oraz dokonała 2 kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Najczęściej oferowaną przez GOPS w gminie pomocą dla rodziny z problemem alkoholowym jest pomoc w naturze, np. w postaci żywności, leków, opału, odzieży, posiłków, a także pokrywania wydatków mieszkaniowych oraz finansowania dojazdu do placówek leczniczych.

W rodzinie alkoholowej szczególną opieką otacza się dzieci. Znaczną część środków przeznacza się na dożywianie w szkołach, zakup podręczników i pomocy naukowych, a także finansowanie kolonii letnich.

Pomoc materialna to świadczenia doraźne, łagodzące trudną sytuację rodziny, ale nieusuwające przyczyn, dlatego pracownicy GOPS-u stosują pracę socjalną. Polega ona na poradnictwie, motywowaniu do podjęcia leczenia osoby uzależnionej i współuzależnionych, a także interwencje w razie przemocy domowej.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Trzciniczy.

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Trzcinica wzrastała w 2005 roku znacznie

w porównaniu z latami poprzednimi. W 2003 r. wyniosła 45.742,12 zł, w roku następnym wzrosła do 47.127,00 zł, a następnie w 2005 r. do 71.747,39 zł.

2.9. KWESTIA PRZEMOCY

Przemoc domowa jest poważnym problemem społecznym, nie zależy ani od statusu społecznego, ani od poziomu wykształcenia, ani od pozycji materialnej domowników. Wyróżnia się cztery podstawowe formy pomocy: fizyczną, psychiczną, ekonomiczną i seksualną. W rodzinach patologicznych częściej mamy do czynienia z tzw. przemocą domową gorącą, przepętnioną wybuchami agresji, wściekłością, natomiast w środowiskach o wysokim statusie społecznym częściej można spotkać tzw. przemoc chłodną, bardziej wyrafinowaną, niepozostawiającą widocznych śladów. Ofiary przemocy domowej utrzymują ją w tajemnicy, ponieważ wstydzą się powiedzieć, co dzieje się w ich domu lub boją się odrzucenia przez otoczenie. Czasami też trudno przyznać się im nawet przed sobą, że najbliższa im osoba dopuszcza się na nich przemocy. Jednak udawanie, że nic się nie dzieje nie pomaga, akty przemocy powtarzają się, cierpią z ich powodu całe rodziny, a ich członkowie powielają zachowania, jakich padli ofiarą lub byli świadkami w domu. W ten sposób przemoc domowa wciąż się odnawia. Ten krąg przemocy można przerwać. Ofiary nie są bezbronne. Po ich stronie stoi prawo, ponieważ wg art. 207 Kodeksu Karnego przemoc domowa niezależnie od formy jej przestępstwem:

Statystyki podają, że akty przemocy są na stałym poziomie. Chociaż pokazują one, że ofiarami przemocy są głównie kobiety, wydaje się, iż to właśnie dzieci najczęściej są przedmiotem okrucieństwa. Małoletni nie wiedzą jednak, jak to zmienić i sporadycznie szukają pomocy, ukrywając swoją tragedię.

Przemoc wobec dziecka to wyrządzona nieprzypadkowo bądź wskutek zaniedbania lub beczynności krzywda, której można było uniknąć. Krzywda ta łamie prawa dziecka i zakłóca jego optymalny rozwój. Krzywdę tę mogą wyrządzić między innymi rówieśnicy (tzw. przemoc rówieśnicza), rodzice (tzw. przemoc rodzicielska) lub media (tzw. przemoc medialna). Przemoc może mieć miejsce w różnych miejscach: w domu, szkole, na koloniach, w parku.

W Zespole Szkół w Laskach stwierdzono 46 przypadków przemocy (łącznie odnotowano 44 przypadki przemocy szkolnej, w tym poniżanie – 16 uczniów,

zastraszanie – 8 uczniów, bicie – 20 uczniów) i 2 przypadki przemocy domowej. Uczniowie narażeni są na agresję słowną i fizyczną. Zjawisko agresji i przemocy zaobserwowano również w Zespole Szkół w Trzcinicy. Przybierało ono formę poniżania, zastraszania, bicia oraz wymuszania pieniędzy.

Dorośle ofiary przemocy często cierpią na niskie poczucie wartości, depresję, lęki, fobie, izolują się społecznie, bojąc się odczuwać i wyrażać emocje, izolują się także uczuciowo, są bezradne, nieasertywne i niezdolne do wyznaczania granic.

Obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym, spoczywa także na samorządach lokalnych. Zgodnie ze znowelizowaną Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi do zadań własnych gminy należy m.in. udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Na terenie gminy Trzcinica pomoc ofiarom przemocy domowej udzielana jest w prowadzonej świetlicy środowiskowej.

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji

o tym samym podłożu. Pomocy społecznej udziela się także w przypadkach: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją.

Na terenie gminy częstotliwość tego zjawiska stopniowo narasta i wymaga intensywnej pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie – tworzenie koalicji lokalnych (współpraca szkoły z ośrodkiem pomocy społecznej, ze służbą zdrowia, policją). Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w razie potrzeby, bądź na życzenie zainteresowanych, zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji;

w przypadku stwierdzenia bądź podejmowania przestępstwa powiadamia organy ścigania.

2.10. KWESTIA BEZDOMNOŚCI

Zgodnie z definicją prawną zawartą w „Ustawie o pomocy społecznej” za osobę bezdomną uważa się osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały (art. 6 punkt 8, Ustawa o pomocy społecznej).

Bezdomność określa się czasem jako sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają lub własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałyby minimalne warunki pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne.

Bezdomność jest jednak przede wszystkim zjawiskiem społecznym. Możliwe są sytuacje, gdy konflikty rodzinne uniemożliwiają faktyczne współzamieszkanie w lokalu, w którym jest się zameldowanym, lub też zaspokojenie potrzeb mieszkalnych pomimo braku zameldowania i formalnego prawa do zamieszkiwania w danym lokalu.

Uogólniając, można stwierdzić, że zjawisko to dotyka głównie warstw, czy grup społecznych, które uległy największej pauperyzacji, czy też tych, których prestiż społeczny znacznie się obniżył (szczególnie ludzi, którym trudniej niż innym przychodzi dostosowanie się do zmieniającej się rzeczywistości i stają się w konsekwencji ofiarami tzw. urynkowania gospodarczego).

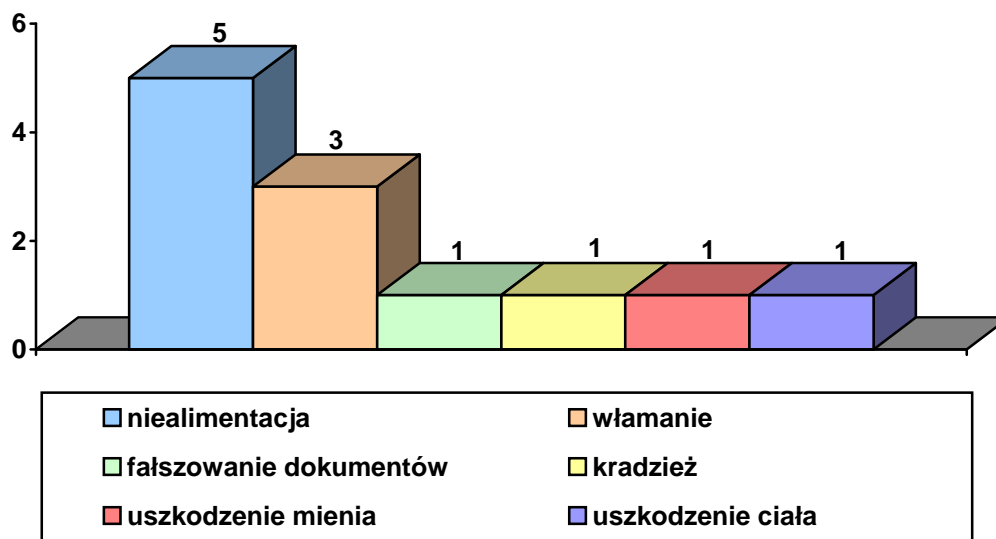
Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc bezdomnym należy do zadań własnych gminy. Pomoc ta na terenie gminy Trzcínica może mieć formę posiłku, ubrania, zasiłku celowego na leczenie, czy też skierowanie – za zgodą zainteresowanych – do schroniska.

2.11. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Trzcínica.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Trzcinica stwierdzono łącznie 12 czynów przestępczych.

Kategorie przestępstw popełnionych w 2005 roku na terenie gminy Trzcinica

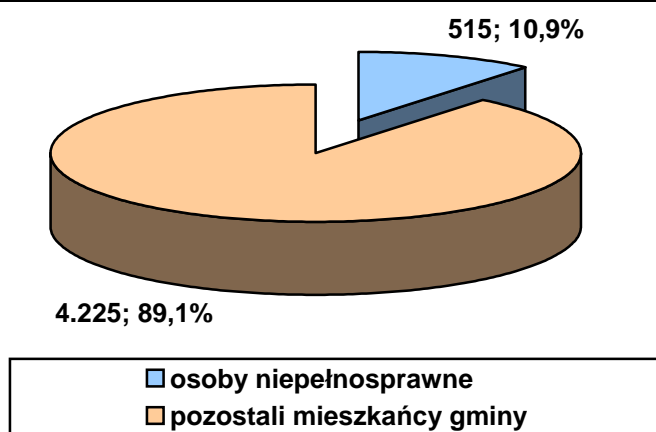
Dane Posterunku Policji w Trzcinicy.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianym przestępstwem w roku 2005 była niealimentacja – ogółem 5 przypadków. Na kolejnym miejscu znalazły się włamania (3 czyny). W analizowanym okresie odnotowano również po jednym przypadku fałszowania dokumentów, kradzieży, uszkodzenia mienia i uszkodzenia ciała.

2.12. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

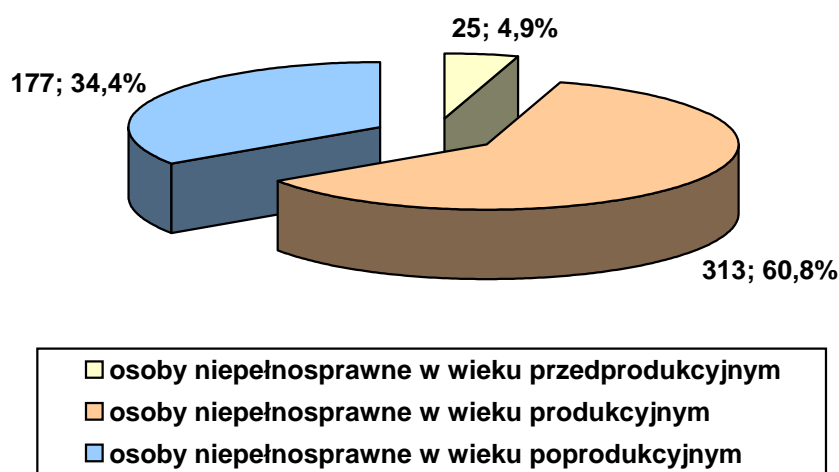
Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Trzcinnica zamieszkiwało 515 osób niepełnosprawnych (w tym 265 mężczyzn i 250 kobiet), co stanowiło 10,9% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

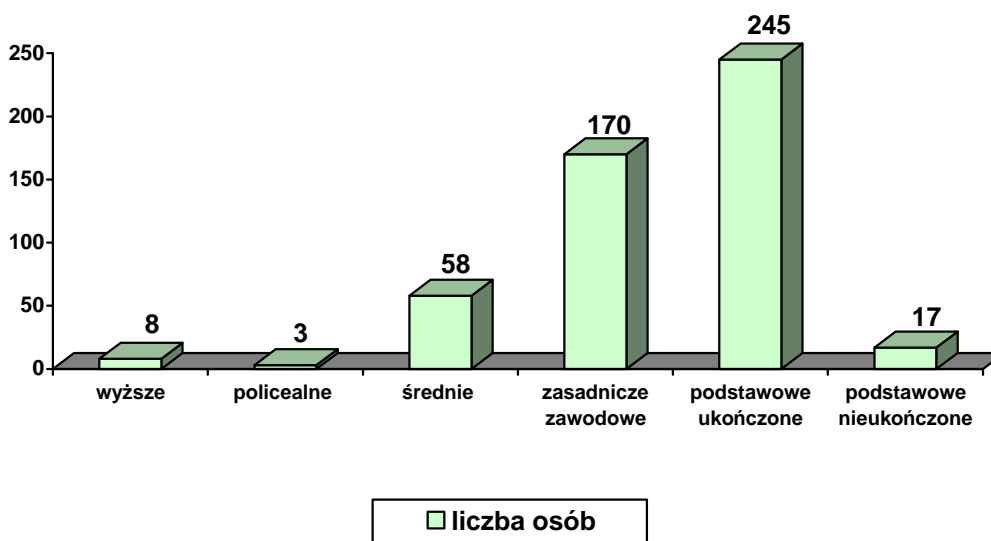
Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być

konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.13. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Słabe strony gminy

Wśród słabości gminy Trzcinica pojawia się kilka kwestii. Najistotniejszą z nich jest spożywanie alkoholu w miejscach publicznych. Kolejna bolączka to brak zainteresowania młodzieżą i zbyt mała liczba ofert i miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (placówki kulturalno-oświatowe i obiekty sportowe). Dokuczają także pogarszający się stan dróg oraz niebezpieczne psy. Ponadto zwrócono uwagę na brak psychologów i prawników w gminie.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano brak alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (m.in. ograniczoną liczbę zajęć pozalekcyjnych w szkołach) oraz bezrobocie. Innym, poważnym zagadnieniem, wskazanym przez respondentów, jest kwestia uzależnień, zwłaszcza alkoholizmu i narkomanii.

Szczególnie narażone grupy społeczne oraz miejsca wymagające interwencji

Za szczególnie narażone uznano dzieci i młodzież. Kolejne grupy dotknięte lokalnymi problemami społecznymi stanowią ludzie starsi, samotni i niepełnosprawni. Do osób narażonych zaliczono również osoby bezrobotne, ubogie, a także niewykształconych rolników. Grupę mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych, stanowią również rodziny wielodzietne oraz środowiska popegeerowskie.

W kwestii związanej z wyborem miejsc, które wymagają interwencji, uznano, iż pomoc powinna być kierowana do poszczególnych miejscowości gminy, ze zwróceniem szczególnej uwagi na środowiska popegeerowskie oraz wieś Aniołka II.

Respondenci wskazali nie tylko środowiska, do których należy kierować pomoc, ale wymieniali także miejsca, w których zjawiska o charakterze patologicznym występują ze szczególnym natężeniem. Do miejsc, które należałoby objąć szczególnym nadzorem, zaliczono m.in. punkty sprzedaży i spożywania alkoholu (szczególnie okolice barów i dyskotek).

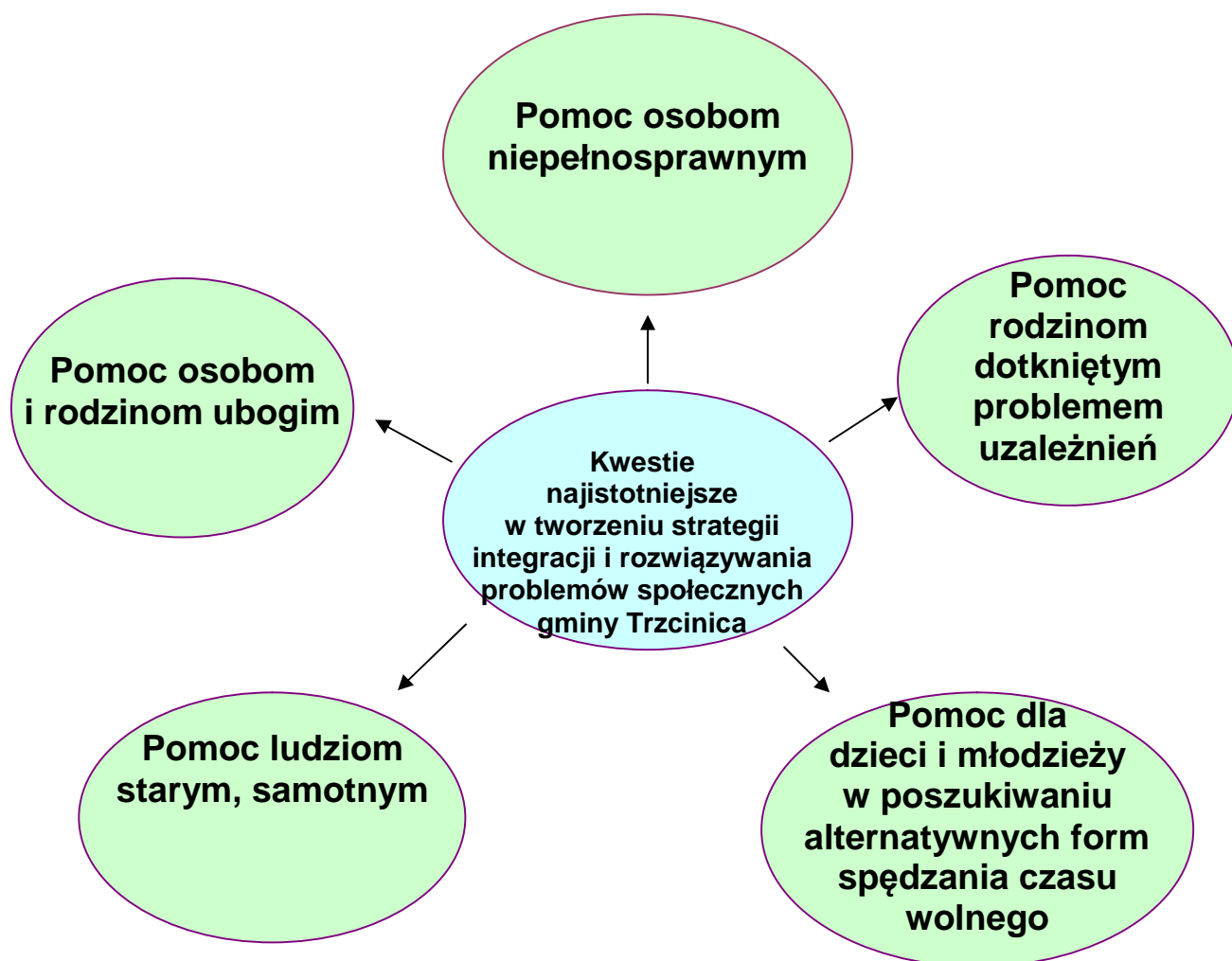
Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych. Wybierali trzy najistotniejsze kwestie z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy te, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Lp.	Kwestie społeczne	Liczba wskazań
1.	Pomoc dla dzieci i młodzieży w poszukiwaniu alternatywnych form spędzania czasu wolnego	5
2.	Pomoc osobom i rodzinom ubogim	4
3.	Pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień	3
4.	Pomoc ludziom starym, samotnym	3
5.	Pomoc osobom niepełnosprawnym	1

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego.

Rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych na terenie gminy Trzcinica

Badania własne Centrum AV.

Ponadto do kwestii ważnych zaliczono pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy oraz rodzinom dotkniętym przemocą domową.

2.14. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest

akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie gminy; niskie bezrobocie długotrwałe zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- osoby bezrobotne długotrwałe podnoszą swoje kwalifikacje,
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne długotrwałe charakteryzuje niski poziom wykształcenia,
- nie istnieją organizacje pozarządowe pomagające osobom bezrobotnym.

Szanse

- nie wzrasta bezrobocie długotrwałe,
- władze lokalne i regionalne współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwałe bezrobotnych,
- programy dla bezrobotnych długotrwałe są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- dysponowanie wystarczającą ilością środków finansowych,
- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- prowadzenie działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- istnieją warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- brak komunikacji pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- samorząd nie wspiera organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- mała aktywność w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,

- ograniczony stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- decentralizacja władzy sprzyja udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży,
- wysoki poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- stabilność prawna w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- nie wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- występowanie zjawisk: rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- funkcjonowanie dobrze przygotowanej bazy lokalowej,
- dysponowanie przez gminę stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze uzależnień,
- społeczności lokalne włączają się w działania pomocowe.

Słabe strony

- brak bazy leczenia odwykowego oraz miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- nie istnieją organizacje pozarządowe zajmujące się osobami uzależnionymi,
- niewystarczająca współpraca z Kościołem.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- wystarczające możliwości sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- kadra posiada profesjonalne przygotowanie w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej,
- na terenie gminy nie zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- osoby starsze mają możliwość samorealizacji w organizacjach samopomocowych,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych.

Słabe strony

- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych; wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- marginalizacja problemów osób starszych,
- gmina nie dysponuje małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniowe,
- osoby starsze nie mają możliwości kontynuacji aktywności zawodowej,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- szkolenia dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- nie wzrasta liczba osób samotnych,
- koordynowanie działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- brak niekorzystnych zjawisk demograficznych.

Zagrożenia

- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych,
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- istnieje problem ujawniających się enklaw starości,
- migracja ludzi młodych na inne tereny.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- środowisko osób niepełnosprawnych jest zaangażowane w działalność samopomocy,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- brak barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Słabe strony

- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- edukowanie o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,

- działania w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- niekorzystny nowy system emerytalny,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- brak bezdomności,
- brak uciążliwego przemysłu,
- współpraca z gminami zagranicznymi (z Węgier),
- nowoczesne gimnazjum w Trzcinicy,
- rozwój przedsiębiorczości, rozwój nowych podmiotów,
- bardzo dobra kadra służb społecznych (służba zdrowia, posterunek policji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej).

Słabe strony

- niewykorzystanie potencjału ludzi,
- pogarszający się stan dróg,
- słaba promocja gminy,
- likwidacja małych gospodarstw,
- brak rynków zbytu dla produktów rolnych,
- malejące płace realne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych liczbą zadań,
- utrudniony dostęp do placówki oświatowej zajmującej się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca, w stosunku do potrzeb, ilość wykwalifikowanej kadry.

2.15. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.15.1. INSTYTUCJA OFERUJĄCA POMOC I WSPARCIE

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie na terenie gminy jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** mieszczący się przy ul. Jana Pawła II 47A w Trzcinicy. Placówka realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta

jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Kadrę ośrodka stanowi kierownik, dwóch pracowników socjalnych oraz dwóch pracowników świadczeń rodzinnych (w tym starszy referent i księgowa). Uczestniczą oni w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia: „Rola samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych kreujących życie i rehabilitację osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej w oparciu o rozwiązania Unii Europejskiej”, „Razem łatwiej, lepiej, szybciej”, Ogólnopolska Konferencja Pracowników Socjalnych oraz szkolenia w zakresie pomocy społecznej, dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych, kontraktu socjalnego, przemocy w rodzinie, podejmowania rozwiązań problemów społecznych, ograniczenia bezrobocia, ubóstwa oraz przeciwdziałania tzw. wykluczeniu społecznemu.

2.15.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Trzcinica funkcjonują: 1 stowarzyszenie, 1 związek oraz 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy nie dysponuje jednak uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Trzcinica.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY TRZCINICA

1. Towarzystwo Przyjaciół Lasek „ LUKUS”, ul. Lipowa 14, Laski, 63-620 Trzcinica.
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Trzciniczy, ul. Jana Pawła II 28, 63-620 Trzcinica.
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Laskach, ul. Lipowa 12, Laski, 63-620 Trzcinica.
4. Ochotnicza Staż Pożarna w Piotrówce, Piotrówka 19, 63-620 Trzcinica.
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Wodnicznej, Wodziczna 76, 63-620 Trzcinica.
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Smardzach, Smardze 59, 63-620 Trzcinica.

7. Ochotnicza Straż Pożarna w Pomianach, Pomiany 3, 63-620 Trzcinica.
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Kuźnicy Trzcińskiej, Kuźnica Trzcińska 5, 63-620 Trzcinica.
9. Ochotnicza Straż Pożarna w Aniołce, Ignacówka Pierwsza 5, 63-620 Trzcinica.
10. Gminny Związek Kółek Rolniczych, ul. Jana Pawła II 94, 63-620 Trzcinica.

Gmina Trzcinica współpracuje również z następującymi organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie powiatu:

1. Stowarzyszenie Prorodzinne „ŚWIATŁO”,
2. Wspólnota Samorządu Powiatu Kępińskiego,
3. Związek Harcerstwa Polskiego Powiatu Kępińskiego,
4. Stowarzyszenie Byłych Gospodarstw Rolnych Powiatu Kępińskiego.

2.16. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

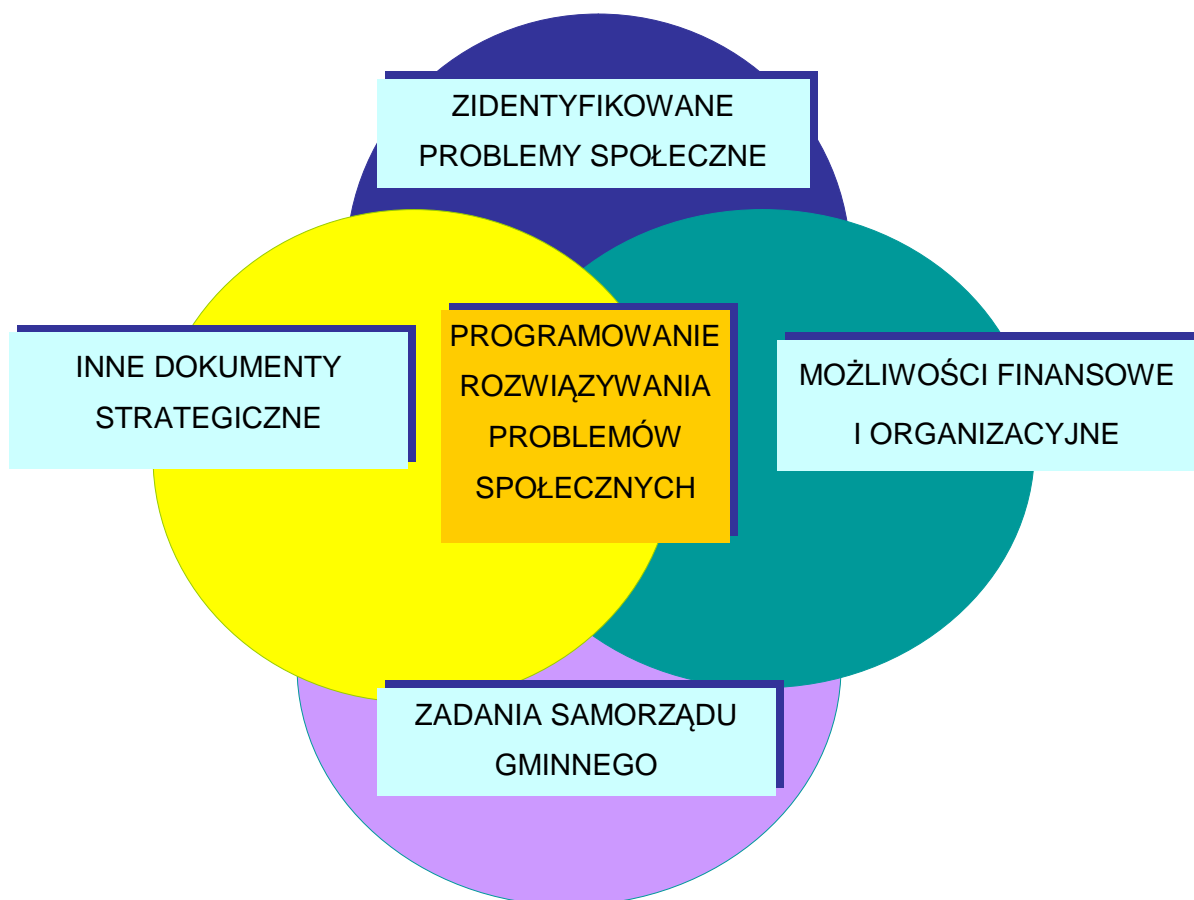
Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania następujących problemów:

- è Udzielenie wsparcia rodzinom ubogim oraz zapewnienie opieki osobom chorym, starym i niepełnosprawnym, niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.
- è Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu

powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć ograniczoną liczbą ofert i miejsc spędzania czasu wolnego.

- è Bezrobocie powodujące nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.
- è Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.
- è Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie i ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi.
- è Ograniczona liczba organizacji pozarządowych i grup wolontarystycznych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM
GMINY TRZCINICA WARUNKÓW DO ROZWOJU
OSOBISTEGO I ZAWODOWEGO
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Udzielenie wsparcia rodzinom ubogim oraz zapewnienie opieki osobom chorym, starym i niepełnosprawnym, niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Cel strategiczny 1.

Sprawny system pomocy mieszkańcom zagrożonym marginalizacją społeczną

Cele szczegółowe:

1. Ograniczanie ubóstwa i zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom najuboższym.
2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym.
3. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie możliwości udziału w życiu społecznym ludzi starych i chorych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Udzielanie pomocy materialnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, innymi ustawami i uchwałami Rady Gminy.
2. Opracowywanie co roku bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej.
3. Badanie i monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających ze wsparcia materialnego.
4. Rozwijanie szeroko rozumianego poradnictwa dla osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, w tym tworzenie biur porad społecznych, przeciwdziałanie bezradności tej grupy osób.
5. Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich – dożywianie w szkołach, wyprawka szkolna, dopłata do przedszkola, wypoczynek wakacyjny, bilety na imprezy sportowe i kulturalne.
6. Przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji w środowisku lokalnym ludzi biednych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (praca socjalna, kampanie medialne).
7. Wspieranie inicjatyw propagujących integrację środowisk z grup ryzyka socjalnego ze społecznością lokalną oraz przeciwstawiających się stereotypom

na temat osób korzystających z pomocy społecznej, bezrobotnych, bezdomnych i uzależnionych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień, w szczególności poprzez rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem Internetu i mediów lokalnych.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do opieki medycznej i rehabilitacji poprzez zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej i zabiegów rehabilitacyjnych, opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniodawcach, udzielanych zabiegach i warunkach z nich korzystania.
3. Bieżące informowanie niepełnosprawnych o możliwościach dofinansowania uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych oraz możliwościach zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Systematyczne świadczenie osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez systematyczną współpracę z PCPR-em oraz PUP-em i informowanie środowiska o istniejących możliwościach zatrudnienia.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3.

1. Stałe diagnozowanie potrzeb i bezpieczeństwa socjalnego ludzi starych.
2. Zapewnienie usług opiekuńczych i wspierających ludziom starym w miejscu zamieszkania.
3. Rozwój placówek wsparcia dziennego dla osób starych.
4. Wspieranie rodzin opiekujących się starszym, całkowicie niesamodzielnym członkiem rodziny (usługi opiekuńcze, poradnictwo psychologiczne, medyczne).
5. Udzielanie pomocy materialnej dla emerytów i rencistów z grupy ryzyka socjalnego (pomoc w zakupie leków, opału, dodatki mieszkaniowe).
6. Aktywizowanie ludzi starych poprzez edukację, kulturę, rekreację, sport i turystykę
7. Współpraca w ww. zakresie organów publicznych, organizacji pozarządowych, organizacji, związków emerytów i innych.

8. Propagowanie informacji o małych formach pomocy społecznej, m.in. o rodzinnych domach pomocy.
9. Podjęcie działań zmierzających do utworzenia stołówki dla osób starszych.
10. Współpraca w zakresie tworzenia i realizowania programów profilaktycznych oraz propagowanie zachowań prozdrowotnych.
11. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizowania wsparcia osobom starym i chorym.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc. Może to uczynić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające jej funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć ograniczoną liczbą ofert i miejsc spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 2.

Tworzenie warunków sprzyjających wzmacnianiu instytucji rodziny

Cele szczegółowe:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
3. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - organizacja i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizacja i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.

2. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
3. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
4. Opracowanie i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
5. Podjęcie działań w kierunku organizacji alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież na terenach wiejskich.
6. Podjęcie działań zmierzających w kierunku uruchomienia placówki wsparcia dziennego.
7. Podjęcie działań zmierzających w kierunku uruchomienia świetlicy środowiskowej i innych form wsparcia.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3.

1. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
2. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
3. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, szkoły, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Bezrobocie powodujące nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.

Cel strategiczny 3.

Promowanie zatrudnienia oraz wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy

Cele szczegółowe:

1. Monitoring socjalny – wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom bezrobotnym, w tym szczególnie bezrobotnym długotrwale i kobietom.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
 - organizacja stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych,
 - promowanie klubów pracy i szkoleń.
2. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa oraz zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
2. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
3. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy.
4. Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i zmiany kwalifikacji osób bezrobotnych.

5. Współdział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
6. Aktywizacja osób bezrobotnych w celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.
7. Współpraca w zakresie organizacji robót publicznych i prac interwencyjnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.

Zintegrowany system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.

Kierunki działania do celów szczegółowych 1- 3:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych.
6. Zwiększanie świadomości osób młodych odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
7. Zwiększenie skuteczności pomocy dla ofiar przemocy domowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawierającym szczegółowe działania w tym zakresie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie i ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi.

Cel strategiczny 5.**Diagnoza i monitoring problemów społecznych****Cele szczegółowe:**

1. Ocena stanu potrzeb społecznych.
2. Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

Kierunki działania do celów 1-2:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
3. Coroczne informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
4. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
5. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
6. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy, służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Ograniczona liczba organizacji pozarządowych i grup wolontarystycznych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 6.

Rozwój społeczności aktywnej i solidarnej

Cele szczegółowe:

1. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do budowy struktur pozarządowych i wolontarystycznych.
2. Stwarzanie korzystnych warunków dla powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych i wolontariatu na terenie gminy.

Kierunki działań do celów 1-2:

1. Analiza ofert organizacji skupiających wolontariuszy na terenie województwa.
2. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.
3. Inicjowanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Współdziałanie z partnerami społecznymi w zagospodarowaniu obiektów na terenie gminy na potrzeby społeczne:
 - część budynku szkoły w Piotrówce na warsztaty terapii zajęciowej,
 - część budynku szkoły w Piotrówce na Środowiskowy Dom Samopomocy,
 - dom po byłej spółdzielni ogrodniczej zaadaptować na mieszkania socjalne.
5. Propagowanie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte, lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawimy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

1. „Utworzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej dla Osób Niepełnosprawnych oraz Świetlicy Środowiskowej”

Wnioskodawca:	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Jana Pawła II 47A, 63-620 Trzcinica
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Zmniejszenie izolacji osób niepełnosprawnych.• Dostęp do wszelkich form rehabilitacji i rozwoju.• Stworzenie warunków do samodzielnego życia.• Pobyt dla dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo.
Grupa objęta działaniem:	Osoby uczestniczące w Warsztatach Terapii Zajęciowej oraz osoby niepełnosprawne.

2. „Pomoc uczniom nienadążającym w nauce szkolnej i wszystkim zmieniającym szkoły (np. gimnazjum – liceum)”

Wnioskodawca:	Towarzystwo Przyjaciół Lasek „LUKUS”, ul. Lipowa 14, Laski, 63-620 Trzcinica
Cel strategiczny:	Nadrabianie i wyrównywanie opóźnień w nauce szkolnej uczniów z przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych.
Grupa objęta działaniem:	Młodzież z rodzin o niższym standardzie rozwoju.

3. „Nie chcemy uzależnionej młodzieży”

Wnioskodawca:	Zespół Szkół w Laskach – Samorząd Uczniowski ul. Lipowa 34, 63-620 Trzcinica
Cel strategiczny:	Zwrócenie uwagi na fakt sprzedaży używek osobom poniżej 18. roku życia.
Grupa objęta działaniem:	Młodzież oraz rodzice.

4. „Plac zabaw we wsi Laski”

Wnioskodawca:	Zespół Szkół w Laskach – Rada Rodziców ul. Lipowa 34, 63-620 Trzcinica
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Zapewnienie miejsc spędzania wolnego czasu przez dzieci i ich rodziców.• Integracja rodzin.
Grupa objęta działaniem:	<ul style="list-style-type: none">• Dzieci i rodzice.• Środowisko lokalne.

5. „Łączy nas ciepło z ogniska”

Wnioskodawca:	Zespół Szkół w Laskach ul. Lipowa 34, 63-620 Trzcinica
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Umożliwienie bezpiecznego spędzania czasu w otoczeniu przyrody młodzieży, jej rodzicom, organizacjom wiejskim i innym osobom.• Organizowanie spotkań integracyjnych, klasowych, spotkań z ciekawymi ludźmi itp.• Rozbudzanie zainteresowania różnymi zabawami przy ognisku.
Grupa objęta działaniem:	Uczniowie szkoły, rodzice, organizacje wiejskie oraz pracownicy szkoły.

6. „Rozwój społeczno-kulturalny sołectwa”

Wnioskodawca:	Ochotnicza Straż Pożarna, Aniołka I, 63-620 Trzcinica
Cel strategiczny:	<ul style="list-style-type: none">• Przeciwdziałanie alkoholizmowi, narkomanii;• Rozwój kulturalno-sportowy;• Rozwiązywanie problemów społeczności.
Grupa objęta działaniem:	Mieszkańcy społeczności gminnej.

7. „Projekt budowlany obejmujący przebudowę Domu Strażaka na salę środowiskową – socjoterapeutyczną (siłownia, sala tenisa stołowego)”

Wnioskodawca:	Ochotnicza Straż Pożarna w Laskach, ul. Lipowa 12, Laski, 63-620 Trzcinica
Cel strategiczny:	Utworzenie dodatkowego miejsca pracy oraz zagospodarowanie wolnego czasu dla młodzieży w ramach zajęć fizycznych i socjoterapeutycznych.
Grupa objęta działaniem:	Młodzież oraz pozostali mieszkańcy sołectwa Laski.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. W szczególności powinny je rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.